

I - MỤC TIÊU BÀI HỌC

- HS hiểu được những điểm cơ bản về *phối cảnh*.
- HS biết vận dụng *phối cảnh* để quan sát, nhận xét mọi vật trong bài vẽ theo mẫu, vẽ tranh.

II - CHUẨN BỊ

1. Tài liệu tham khảo

- Trịnh Thiệp - Ung Thị Châu, *Mỹ thuật và phương pháp dạy - học*, Tập một (Giáo trình đào tạo GV Tiểu học hệ CĐSP và SP 12 + 2), NXB Giáo dục, tái bản 2001, tr. 22, Phần *Xa gần*.
- Trần Tiểu Lâm - Đặng Xuân Cường, *Luật xa gần và Giải phẫu tạo hình* (Giáo trình đào tạo GV THCS hệ CĐSP), NXB Giáo dục, tái bản 2001, tr. 5 - 94, Phần *Luật xa gần*.

2. Đồ dùng dạy - học

- Ảnh có lớp cảnh xa, lớp cảnh gần (cảnh biển, con đường, hàng cây, nhà ...).
- Tranh và các bài vẽ theo *Luật xa gần*.
- Một vài đồ vật (hình hộp, hình trụ...).
- Hình minh họa về *Luật xa gần* (ĐDDH MT 6).

3. Phương pháp dạy - học

- GV giới thiệu hình minh họa và đặt câu hỏi (minh họa - vấn đáp).
- HS quan sát, nhận xét.
- GV rút ra kết luận.

III - GỢI Ý TIẾN TRÌNH DẠY - HỌC

Hoạt động 1

Tìm hiểu khái niệm về phối cảnh

- GV giới thiệu một bức tranh hay ảnh có hình ảnh rõ về "xa - gần" và đặt các câu hỏi cho HS quan sát, suy nghĩ :
 - + Vì sao hình này lại to, rõ hơn hình kia (cùng loại) ?
 - + Vì sao hình con đường (hay dòng sông) ở chỗ này lại to, chỗ kia lại nhỏ dần ?
- GV đưa ra một vài đồ vật : hình lập phương, cái bát, cái cốc ... để ở vị trí khác nhau và đặt câu hỏi để HS quan sát và thấy được sự thay đổi hình dáng của mọi vật khi nhìn ở khoảng cách "xa - gần" :
 - + Vì sao hình mặt hộp khi là hình vuông, khi là hình bình hành ?
 - + Vì sao hình miệng cốc, bát lúc là hình tròn, lúc lại là hình bầu dục (e-líp), khi lại chỉ là đường cong hay thẳng ?
- GV giới thiệu :

Mọi vật luôn thay đổi khi nhìn theo "xa - gần". Chúng ta sẽ tìm hiểu về *phối cảnh* để thấy được sự thay đổi hình dáng của mọi vật trong không gian để vẽ đúng, đẹp hơn.
- GV hướng dẫn HS quan sát hình minh hoạ ở SGK và đặt câu hỏi để HS nhận xét :
 - + Em có nhận xét gì khi nhìn hàng cột và đường ray của tàu hoả ?
 - * Càng về phía xa hàng cột càng thấp dần và mờ dần.
 - * Càng xa, khoảng cách hai đường ray của đường tàu hoả càng thu hẹp dần.
 - + Hình các bức tượng ở gần khác với hình các bức tượng ở xa như thế nào ?
 - * Hình các bức tượng ở gần to, cao hơn hình các bức tượng ở xa.
- GV kết luận :
 - + Vật cùng loại, có cùng kích thước khi nhìn theo "xa - gần" ta sẽ thấy :
 - * Ở gần : hình to, cao, rộng và rõ hơn.
 - * Ở xa : hình nhỏ, thấp, hẹp và mờ hơn.
 - * Vật ở phía trước che vật ở phía sau.
 - + Mọi vật thay đổi hình dáng khi nhìn ở các góc độ (vị trí) khác nhau, trừ hình cầu nhìn ở góc độ nào cũng luôn luôn tròn.

Hoạt động 2

Tìm hiểu những điểm cơ bản về phối cảnh

Đường tâm mắt (hay đường chân trời)

- GV giới thiệu hai hình ở ĐDDH, hình minh hoạ ở SGK và đặt câu hỏi :
 - + Các hình này có đường nằm ngang không ?
 - + Vị trí của các đường nằm ngang như thế nào ?
- HS quan sát, trả lời.
- GV kết luận :
 - + Khi đứng trước cảnh rộng như biển, cánh đồng, ta cảm thấy có đường nằm ngang ngăn cách giữa nước và trời ; giữa trời và đất. Đường nằm ngang đó chính đường chân trời. Đường này ngang với tầm mắt của người nhìn, nên còn gọi là *Đường tâm mắt* (viết tắt là TM).
 - + Vị trí của đường TM có thể thay đổi phụ thuộc vào vị trí của người nhìn cảnh.

GV giới thiệu hình minh hoạ ở SGK và đặt hình hộp, hình trụ ở vài vị trí khác nhau để HS quan sát, nhận xét tìm ra :

- Vị trí của đường TM : có thể cao, thấp so với mẫu.
- Sự thay đổi hình dáng của hình vuông, hình tròn.

Điểm tụ

- GV giới thiệu hình minh hoạ ở SGK để HS quan sát và nhận ra :
 - + Các đường song song với mặt đất như : ở các cạnh hình hộp, tường nhà, đường tàu hoả... hướng về chiều sâu thì càng xa, càng thu hẹp và cuối cùng tụ lại một điểm tại đường TM.
 - + Các đường song song ở dưới thì chạy hướng lên đường TM ; các đường ở trên thì chạy hướng xuống đường TM.
- GV kết luận :
 - + Điểm gặp nhau của các đường song song hướng về phía đường TM gọi là *Điểm tụ* (viết tắt là ĐT).
 - + Về hình hộp, vẽ nhà ở vị trí nhìn nghiêng sẽ có nhiều điểm tụ.

Hoạt động 3

Đánh giá kết quả học tập

GV chuẩn bị :

- Một số hình ảnh liên quan đến bài học :
 - + Đường tâm mắt ;
 - + Một số tranh, ảnh có con người và đồ vật hình trước to, xa nhỏ ;
 - + Hình ngôi nhà, hàng cây, dòng sông ... chạy hút về phía sau, càng xa hình càng thấp, nhỏ...
 - + Một số ảnh chụp đồ vật dạng hình trụ : ấm, chén, hộp sữa ... miệng hình e-líp...
 - + Một ống hình trụ làm bằng nhựa trong hay bóng đèn nê-ông, ngoài có kẻ bốn đường thẳng song song cách đều theo chiều dài ống ; kẻ các đường vòng khép kín cách đều ở thân ống.
- Vẽ một số hình trên bảng theo *Luật xa gần* : hình hộp, hình trụ hoặc một vài đồ vật ...
- GV giao bài tập cho HS theo nhóm và nêu các yêu cầu :
 - + HS phát hiện ở các hình ảnh những điều đã học ;
 - + Tìm đường tâm mắt và điểm tụ ở các hình GV đã phát và ở hình vẽ trên bảng ;
 - + Phát hiện những gì khi nhìn ở ống hình trụ.

HS trả lời theo yêu cầu của GV về các bài tập. GV nhận xét bổ sung.

Bài tập về nhà

- Làm các bài tập trong SGK.
- Xem lại mục II của *Bài 3* trong SGK.
- Chuẩn bị một số đồ vật : chai, lọ, ca... cho bài sau.